

NOTULEN van de digitale buitengewone vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 26 oktober 2020 vanaf 19.30 uur.

Voorzitter: de heer Ch.B. Aptroot, waarnemend burgemeester.

Griffier: de heer B.J. Urban.

Aanwezige leden: de heren J.Ph. Bos, mr. drs. C. Bremmer, A. Deuzeman, drs. S.W.C. van den Dool, C.J. van der Elst, A.B. de Graaf, drs. P. 't Lam, B. Lavrijsen en E.M.L.H. Maassen, mevrouw K.S. van Meenen, de heren M.P.A. van Oostrum, B.W. Reinke en J.A.E.L.M. van Rixtel, mevrouw M.H.R. Persoon, mevrouw J.C. Schroot en de heren A. in 't Veen, G. Zeelt en R.J.M. Zoetemelk.

Afwezig: de heer A.E.T. Andringa, mevrouw S.J. Boom, mevrouw drs. E.C. van Herk.

Aanwezige wethouders: de heer P. de Bruijn, de heer mr. M.N. Cramwinckel en mevrouw Spil.

1. Opening, mededelingen en vaststelling agenda

De **voorzitter:** Dames en heren, hartelijk welkom. Ik open de buitengewone vergadering van de gemeenteraad van Voorschoten. Dit is een buitengewone vergadering omdat wij helaas afscheid gaan nemen van onze burgemeester Bouvy-Koene, van Paulien Bouvy. Er zijn twee afmeldingen van raadsleden, de heer Andringa en mevrouw Boom. Wij hebben een bijzondere gast in ons midden, de commissaris van de Koning, de heer Smit. Hartelijk welkom. Natuurlijk ben ik blij om je via het scherm te zien, Paulien. Fijn dat je vanavond eindelijk weer in het midden van de gemeenteraad bent, zij het bij een bijeenkomst die we liever niet zouden hebben.

Ik ga de presentielijst voorlezen en dan vraag ik de raadsleden om de camera en het geluid even aan te zetten en te zeggen dat ze present of aanwezig zijn.

(De voorzitter noemt de namen van de raadsleden, waarna zij achtereenvolgens te zien en te horen zijn.)

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Toespraak door de heer Jaap Smit, commissaris van de Koning

De **voorzitter:** Ik zei het al: wij zijn bijzonder blij dat wij de commissaris van de Koning, de heer Smit, in ons midden hebben. Ik moet zeggen dat ik het heel bijzonder vond dat ik, toen ik hem een berichtje stuurde met het verzoek of hij zou willen spreken bij het afscheid van onze burgemeester, van Paulien Bouvy, volgens mij binnen tien minuten antwoord kreeg: "Natuurlijk doe ik dat voor haar".

De heer **Smit:** Tien seconden!

De **voorzitter:** Tien seconden? Ik kijk niet elke seconde, want ik heb heel veel te doen, meneer de commissaris, maar ik zag uw bericht heel snel. Vroeger zouden we kunnen zeggen: per kerende post. De reactie kwam bijzonder snel: "Natuurlijk doe ik dat voor Paulien". Het is bijzonder fijn dat u in ons midden bent. Ik geef als eerste het woord aan u.

De heer **Smit:** Dank u wel, meneer de voorzitter. Dames en heren en vooral Paulien. Ik moet je even in beeld krijgen, want je zit net niet bij de negen pasfotootjes die ik nu zie bewegen. Het zou wel prettig zijn om je te zien. Je moet even iets zeggen, Paulien, dan kom je in beeld. Dat is het systeem: pas als je luid iets zegt, dan zie ik je in beeld.

Mevrouw **Bouvy-Koene:** Kom ik nu aan? Even volhouden op de digitale snelweg?

De heer **Smit**: Ja, daar ben je. Het is echt een systeem van deze tijd: degene met de grootste mond komt in beeld.

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Wie het hardst roept.

De heer **Smit**: Zo is het. Dames en heren en beste Paulien. Het is een bijzondere avond. Paulien, ik had je graag live toegesproken, maar het is even niet anders dan dit. Het is goed dat we het op deze manier doen. Het is vandaag precies een jaar en tien dagen geleden dat ik jou als Kroonbenoemde burgemeester van Voorschoten de belofte mocht afnemen en dit is het moment om afscheid te nemen. Dat had niemand verwacht, gehoopt of gepland, maar het is wel de realiteit. Dat gezondheid en het werken daaraan waarschijnlijk boven alles staan, is in dit bizarre jaar 2020 voor iedereen goed duidelijk geworden. Hoe spijtig ook, jouw besluit, Paulien, is verstandig. We hebben daar met elkaar over gesproken. Jij betreurt het, ik betreur het, Voorschoten betreurt het, maar het is niet anders. Je hebt ook gezegd: "Ik wil volledig kunnen functioneren, maar niet met een voorbehoud." Dat heeft je uiteindelijk tot het besluit gebracht om te zeggen: "Dan moet ik verstandig zijn en afscheid nemen." Daarom zwaaien we jou vandaag digitaal uit. Dat klinkt nogal technisch en dat lijkt afstandelijk, maar het wordt wat mij betreft een warm, menselijk afscheid. Dat heb je verdiend als burgemeester die dicht bij de inwoners stond hier in Voorschoten en eerder in Bernisse.

Aan burgemeesters wordt vaak gevraagd of ze al van jongs af aan de ambitie hadden om het ambt te gaan bekleden. Ik moet zeggen dat ik, als mensen dat zeggen, altijd een beetje achterdochtig word. Er zijn mensen die zeggen dat ze vanaf het moment dat ze konden praten, burgemeester wilden worden. Zij hebben een romantisch beeld. Bij jou is het gegroeid. Ook jij hebt die vraag gekregen. Je antwoordde dat je die ambitie als kind niet had, maar dat het organisatorisch en bestuurlijk bezig zijn jou wel altijd heeft aangetrokken. Wat heet? We kunnen wel vaststellen dat besturen stevig in jouw DNA zit. Je bent een mens van de praktijk, ooit begonnen als verpleegkundige. Ik ben zelf getrouwd met een verpleegkundig specialist. Dat zijn mensen die gewoon met twee benen op de grond staan en die weten wat mensen beweegt en wat er in mensen omgaat. Op school was je klassenoudste en later heb je je gemanifesteerd als lid van een ondernemingsraad en je hebt in je loopbaan verschillende toezichthoudende en bestuurlijke functies in de zorg, het onderwijs en de cultuursector vervuld. Ook was je voorzitter van de provinciale Zuid-Hollandse afdeling van de VVD en bestuurslid en later vicevoorzitter van de Vereniging van Zuid-Hollandse gemeenten.

In de bijna zeven jaar dat ik nu commissaris ben, heb ik veel met jou te maken gehad en heb ik veel met je opgetrokken. Dat je als liefhebber van organiseren en besturen in de politiek terechtkwam, was natuurlijk niet verwonderlijk. Je startte als lid van de gemeenteraad van Maasland. Later maakte je de stap naar het wethouderschap in dezelfde gemeente en toen ging je echt nadenken over het burgemeesterschap. Als kind wist je het nog niet, maar het ambt bleek jou te passen als een passende jas. Dat bleek in Bernisse, waar je ongeveer negen jaar lang burgemeester was tot de fusie met Spijkenisse per 1 januari 2015. Ik heb het toen zeer in je gewaardeerd dat je wist dat die fusie jou figuurlijk uiteindelijk de kop zou kosten en dat je niet door kon gaan als burgemeester van Bernisse, maar dat je die fusie mede tot stand heb gebracht en daarmee medebouwer bent van een sterke gemeente daar, op het eiland Putten. Je was daar als burgemeester vol ambitie en doelbewust, sterk gericht op samenwerking en participatie. Dat noemen we in deze tijd "co-creatie".

Na de fusie van Bernisse en de afsluiting van jouw periode daar als burgemeester pakte je vol energie andere zaken op, zoals een studie Bestuurskunde. Ik betrapte je op enig ongeduld: "Jaap, wanneer mag ik nou ergens waarnemen?" Dat heeft even geduurd, maar ik wist dat het een gemeente moest zijn die past bij Paulien. Zo kwam uiteindelijk Voorschoten in beeld. Dat heeft misschien iets langer geduurd dan je lief was, maar ik heb daar destijds echt serieus over nagedacht. Ik kende jou en ik dacht: het moet een gemeente zijn waar jij goed bij past. Dat werd Voorschoten. Je pakte de studie Bestuurskunde op; dat is logisch als besturen in je DNA zit. Toch zette je graag weer een stap in de praktijk. Het waarnemend burgemeesterschap in Voorschoten kwam als een mooie kans, die jij op jouw eigen manier oppakte: daadkrachtig en verbindend. Ik denk dat we allemaal tot de conclusie kunnen komen dat dat een gouden en goede zet is geweest. Tijdens ongeveer drie jaar waarnemerschap groeide er iets heel moois tussen jou en de mensen hier in Voorschoten. De gemeenteraad nodigde jou uitdrukkelijk uit om mee te solliciteren naar het

Kroonbenoemde burgemeesterschap. Na drie jaar samenwonen werd het dus trouwen. Het werk ging daarmee "gewoon" door. Onder jouw leiding is onder meer hard gewerkt aan de verbetering van de bestuurskracht en de financiële positie van Voorschoten. Je hebt daar goed werk geleverd en je voelde je er als een vis in het water, zelfs zo dat je je daar uiteindelijk wilde vestigen en dacht dat jouw toekomst daar lag. Het plan was om vol energie en ambitie nog wel een aantal jaren door te gaan, maar dat is helaas niet mogelijk gebleken. Dat is jammer voor jou en dat is jammer voor Voorschoten, hoewel ik ook blij ben dat jij, Charlie, bereid was om ook nog geen tien seconden na te denken over mijn vraag aan jou: "Wil jij in dit geval inspringen in Voorschoten?" Je hebt dat gedaan en je hebt dat ook nog een keer verder bekrachtigd. Dank daarvoor.

Maar Paulien, het gaat vanavond om jou. Het siert je, Paulien, dat je dat moeilijke besluit hebt genomen en dat je dat hebt uitgelegd. Iedereen begrijpt dat en iedereen wenst je het aller-, allerbeste, want je gezondheid staat boven alles. Ik wil je vanaf mijn positie heel hartelijk danken voor de vele jaren hard werken in het openbaar bestuur en voor wat je voor zeer veel Zuid-Hollanders hebt gedaan en betekend, vooral voor de mensen in Maasland, in Bernisse en hier in Voorschoten. We nemen afscheid van een bekwaam en goed burgemeester met hart voor de zaak, hart voor de gemeente en hart voor de mensen. Je had niets liever gewild dan dat nog een paar jaar voort te zetten. Maar nogmaals, zoals al gezegd: respect voor jouw besluit. We zwaaien met jou een voortreffelijke burgemeester uit en ik wens jou en je geliefden alle, alle goeds in de komende tijd en sterkte. Dank je wel.

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Dank je wel.

De **voorzitter**: Meneer de commissaris, meneer Smit, onze commissaris, hartelijk dank voor deze toespraak. Degene die vandaag het laatste woord krijgt, is natuurlijk Paulien Bouvy. Ze kan nu dus nog niet reageren. Afspraak is afspraak: het laatste woord is aan haar. Dat vind ik wel lastig, maar het is wel zo.

3. Videotoespraak door de heer Henri Lenferink, burgemeester van Leiden

De **voorzitter**: Er is nog iemand die ik, toen duidelijk werd dat we het op deze manier digitaal zouden gaan doen, heb gevraagd of hij Paulien zou willen toespreken. Dat is onze regioburgemeester, de burgemeester van Leiden, de heer Henri Lenferink. Hij zei meteen: "Ik wil graag, maar wanneer is dat?" Hij kan vanavond niet; het was voor hem onmogelijk om te komen. Maar hij heeft een boodschap en hij wil het woord tot jou richten, Paulien. Die boodschap is opgenomen. Als de techniek ons niet in de steek laat, kan ik nu het woord geven aan de regioburgemeester, de burgemeester van Leiden, de heer Henri Lenferink.

De heer **Lenferink**: Geachte leden van de raad, leden van het college van burgemeester en wethouders van Voorschoten, maar vooral mevrouw Bouvy, beste Pauline. Vandaag, de dag waarop dit verhaaltje wordt opgenomen, is het 15 oktober 2020, op één dag na op de kop af precies een jaar nadat ik je mocht toespreken in het prachtige kasteel Duivenvoorde bij de feestelijke buitengewone raadsvergadering waarin je werd geïnstalleerd als Kroonbenoemde burgemeester van de gemeente Voorschoten. Ik herinner me de feestelijke stemming en de volgepakte zaal nog goed. Van de anderhalvemetersamenleving had toen nog nooit iemand gehoord. Ik herinner me ook de prachtige speeches. Ik vond het een eer daarvoor te zijn uitgenodigd, want in de jaren waarin je als waarnemer het eerste burgerschap van Voorschoten had vervuld, had je indruk op mij gemaakt, niet alleen als bestuurder maar ook als mens. Je wist waar je het over had. Je was zeer duidelijk in jouw bewoordingen en je was voor de duvel niet bang. Ik herinner me de aangename bijeenkomsten, het diner bij In den Gapenden Eter in Leiden of het openhartige gesprek in het stadhuis van Voorschoten, waar ik te laat en bezweet door het harde fietsen aankwam. Zo'n buurvrouw kun je je alleen maar wensen. Ik verheugde me daarom enorm op de voortzetting van onze samenwerking. Mijn wens kwam op 16 oktober 2019 uit. Jouw voordracht was een van de beste besluiten van de Voorschotense gemeenteraad die ik mij kan heugen. Ik geloof dat ik de raad daar toen ook nog mee heb gecompimenteerd.

Vandaag vind ik het allemaal heel wat minder feestelijk, ten eerste natuurlijk überhaupt omdat je vertrekt. Dat wilde ik helemaal niet, want ik was juist zo blij met je. Ten tweede is de reden voor jouw vertrek, jouw gezondheid, weliswaar begrijpelijk, maar ook erg verdrietig. Dat je eigen lichaam het onmogelijk maakt om door te gaan, terwijl je eigenlijk zo graag wilt, moet een zware

slag zijn. Ten derde kan ik je niet eens fysiek de hand schudden en je aankijken terwijl ik je toespreek. De coronacrisis is niet alleen de oorzaak van het feit dat we dit afscheid digitaal moeten doen, maar maakt het mij ook onmogelijk om de digitale vergadering van maandag, voor u vandaag dus, bij te wonen. Op hetzelfde moment vindt namelijk ook het veiligheidsberaad plaats, de vergadering van de voorzitters van de veiligheidsregio's, die ik de afgelopen weken heb voorgezeten. Daarom is mijn bijdrage van tevoren opgenomen. In alle opzichten is dit dus een afscheid op afstand, maar ik ben blij, Pauline, dat ik deze woorden toch tegen je kan zeggen.

Je hebt ooit naar voren gebracht dat het burgemeestersvak het mooiste vak is dat je kent. Daar ben ik het van harte mee eens. Als rasbestuurder ging je moeilijke situaties bepaald niet uit de weg. Laten we wel wezen: moeilijke situaties waren er genoeg in Voorschoten. Ik dacht soms wel eens dat je van die lastige kwesties genoot. In ieder geval vertelde je ooit dat als jouw werk alleen zou bestaan uit linten knippen en vergaderingen voorzitten, de lol er voor jou snel af zou zijn.

Toen je geopereerd moest worden, informeerde je me op de manier waarop ik je kende: zakelijk, maar heel sterk. Ik schrok er erg van, maar eigenlijk ging ik ervan uit dat het na een aantal maanden wel weer gewoon voorbij zou zijn. We hadden je in de regio op het oog voor de aansturing van het brede Zorg- en Veiligheidshuis, dat we in voorbereiding hebben. Dat zal 1 januari aanstaande van start gaan. Ik denk dat het je goed doet om te weten dat het er nu ook echt van lijkt te komen. Het was in ieder geval een functie die jou op het lijf geschreven is, met jouw ervaringen in de zorg en in het burgemeesterschap. Maar het ging allemaal niet snel voorbij. Het duurde en duurde langer. Er kwamen complicaties en uiteindelijk besloot je er met de kordaatheid die je kenmerkt, zelf een punt achter te zetten, om zelf een punt te zetten achter jouw burgemeesterschap. In je verklaring gaf je aan dat je in Voorschoten graag een burgemeester ziet die zich voluit kan inzetten voor het dorp, waarvoor de uitdagingen ook de komende jaren groot zijn, en dat je op dit moment die zekerheid en de nodige continuïteit niet kunt bieden. Ook het signaleren en uitspreken daarvan is kracht. Bij de pakken neerzitten is niet jouw stijl, ook niet waar het de gemeente betreft. Zelf schreef je daarover hoe fijn het voor Voorschoten was dat er ondanks jouw vertrek enige stabiliteit is, omdat de huidige waarnemend burgemeester, Charlie Aptroot, die net op tijd in Zoetermeer gestopt was om door Voorschoten gestrikt te kunnen worden, ruim voldoende energie heeft om langer waar te nemen. Dat is inderdaad fijn.

Paulien, dank je wel voor de collegialiteit en alles wat je voor Voorschoten en de regio hebt gedaan. Ik wens je het aller-, aller-, allerbeste en ik hoop dat je samen met de jouwen hele fijne jaren zult beleven. Ik wil je in ieder geval laten weten dat je ons in Leiden dierbaar bent en we hopen je, als dat qua corona weer kan, samen met jouw man nog eens uit te mogen nodigen bij een van onze culturele hoogtepunten. Ik dank je wel.

De **voorzitter**: Geachte leden, ik denk dat ook in gemeenteland, net als eigenlijk in het hele leven, geldt: beter een goede buur dan een verre vriend. Dat was onze goede buurman. Het is zeer gewaardeerd dat hij de moeite heeft genomen om, hoewel hij vanavond niet aanwezig kon zijn, deze boodschap in te spreken en zich zo te richten tot Paulien.

4. Toespraak door de heer Charlie Aptroot, waarnemend burgemeester van Voorschoten

De **voorzitter**: Ik geef het woord even aan mezelf.

Geachte burgemeester Bouvy ... Sorry, burgemeester Bouvy-Koene - ik weet dat u het belangrijk vindt dat altijd de twee achternamen, de twee familienamen, genoemd worden - of, als we met elkaar omgaan, beste Paulien. Ik heb al heel wat gemeenteraadsvergaderingen voorgezeten en nooit zag ik ertegenop. Vandaag is dat wel het geval. Niet eerder wilde ik dat een raadsvergadering niet zou plaatsvinden, simpelweg omdat ik niet van jou als burgemeester van Voorschoten afscheid wil nemen. Maar belangrijker: er is volgens mij geen Voorschotens gemeenteraadslid, collegelid, gemeentelijk medewerker of inwoner die dit afscheid wil. Dat Voorschoten jou niet wil missen, begrijp ik goed, want de Voorschotenaren hebben jou leren kennen als een burgemeester met de Rotterdamse mentaliteit - mouwen opstropen, ervoor gaan - maar ook als een burgemeester die benaderbaar is, makkelijk toegankelijk voor de inwoners, de ondernemers en de verenigingen, een burgemeester die goed naar mensen luistert en grote onderwerpen weet terug te brengen tot de essentie, vaak met eenvoudige, alledaagse voorbeelden, een burgemeester die er voor de inwoners is en die mensen verbindt. Daarom willen de Voorschotenaren jou niet kwijt als hun burgemeester.

Maar helaas, het afscheid is er nu wel. Je hebt jouw besluit genomen. Het is een besluit zoals jij jouw hele leven al besluiten neemt: altijd vanuit de verantwoordelijkheid die jouw werk met zich meebrengt en altijd rekening houdend met anderen; de commissaris en ook Henri Lenferink verwezen daar al naar. Want jouw besluit om je ontslag in te dienen, is sterk ingegeven door jouw zorg en inzet voor de Voorschotenaren en het dorp Voorschoten. Jij wilt voor Voorschoten een burgemeester zijn die zich volledig kan inzetten voor het dorp, ook nu en ook de komende tijd, misschien juist ook nu en juist de komende tijd, want de gemeenten hebben het allemaal moeilijk door steeds meer en zwaardere taken en onvoldoende geld. Er staat ook een periode voor ons waarin Voorschoten een ingrijpende organisatieverandering ondergaat door de ontvlechting van de gezamenlijke organisatie met Wassenaar en de opbouw van een eigen Voorschotense ambtelijke organisatie. Hoe graag je het werk als burgemeester van Voorschoten ook weer zou willen oppakken, jij constateert dat je dat voorlopig niet zou kunnen doen zoals jij dat gewend bent en nodig vindt, er voor de volle honderd procent voor gaand. Jouw mening is dat Voorschoten geen last mag onderkennen van het langzame herstel na de operatie en de onzekerheid over jouw toekomst qua gezondheid. Het siert jou dat je naast het persoonlijk belang het belang van het dorp en de Voorschotenaren zo zwaar meeweegt. Het algemeen belang telde voor jou uiteindelijk zwaarder dan de persoonlijke wens om weer aan het werk te gaan. Dat doe je overigens al wel weer, maar dan in de vorm van vrijwilligerswerk voor de patiëntenvereniging die opkomt voor patiënten met dezelfde vrij zeldzame ziekte die jij hebt. Ook dat siert jou, maar dat is werk, vrijwilligerswerk, dat je kan doen met de intensiteit en het tijdsbeslag die jij kunt aanpassen aan jouw conditie.

Paulien, wat mij betreft ben jij een voorbeeld voor het openbaar bestuur: dienstbaar aan anderen. Ik vind jouw besluit niet leuk. Niemand, echt niemand, vindt jouw besluit leuk, maar er zijn alom heel veel begrip, waardering en respect voor jouw besluit. En ik kan goed begrijpen dat jouw man Jaap, jullie kinderen en kleinkinderen het vanuit hun bezorgdheid om jou een goed besluit vinden, dat ze blij zijn dat je meer tijd met de familie kunt samen zijn en dat je tijd hebt om zo goed mogelijk verder te herstellen. Ik weet dat jij, om je conditie op te bouwen, weer flink wandelt, weer dagelijks schijnt te wandelen. Ik hoop dat je dat straks weer doet op de manier zoals je dat het liefst doet, met jouw Jaap in de Franse bergen.

Met een aantal zaken in Voorschoten, zoals de wijziging in de ambtelijke organisatie, heb ik me het laatste halfjaar intensief beziggehouden. Bij de start van het waarnemen heb ik een aantal zaken van jou meegekregen. Ik wist dat wat ik deed en doe in lijn is met wat jij nodig vond en vind. We hebben steeds met elkaar gesproken over wat er gaande was en wat ons en Voorschoten te doen staat.

Het was wel makkelijk dat we elkaar al heel lang kennen. De eerste contacten hadden wij als collega-gemeentebestuurders. Jij was in de jaren negentig actief in het gemeentebestuur van Maasland en ik was in diezelfde tijd actief in het gemeentebestuur van Wassenaar. Wij kennen elkaar al zeker 30 jaar en we volgden eenzelfde pad: raadslid, daarna wethouder en uiteindelijk burgemeester. Toen ik in 1999 lid van Provinciale Staten en fractievoorzitter werd, was jij wethouder van Maasland. Ik herinner mij die periode heel goed, met een verbeterde strijd over de mogelijke herindeling in het Westland. Met een herindeling van zeven gemeenten, met een go of no-go, moest er één gemeente Westland komen of twee gemeenten: de gemeente Westland met vijf gemeenten en de gemeente Midden-Delfland met twee gemeenten en een goede buffergemeente. Het werd de laatste optie. Volgens mij had jij in die tijd al een heel genuanceerd standpunt: niet dat angstige dat alles zo veel mogelijk hetzelfde moest blijven. De commissaris noemde het ook al: dat gold naderhand ook voor Bernisse. Jouw eigen positie, jouw eigen belang, telde voor jou niet mee. Dat kenmerkt jouw bestuurlijk handelen: een zakelijke opstelling, niet dat angstige of besluiteloze dat je vaak ziet in overheidsbesturen, en ook niet de wens om het altijd iedereen naar de zin te maken, want dat kan gewoon niet. Nee, jij bent van de school van: feiten op een rij, alternatieven bekijken, goed luisteren - want dat kun je - en zorgvuldig afwegen, een knoop doorhakken en er dan ook echt voor gaan. Ik noemde dat al "de Rotterdamse mentaliteit". Jij werkte toen dus eigenlijk mee aan de opheffing van jouw gemeente. In 2005 volgde die mooie benoeming tot burgemeester van Bernisse. Dat burgemeesterschap paste jou. Je hebt dat met passie gedaan. Ik herinner mij een werkbezoek dat ik tijdens jouw eerste jaren als burgemeester daar met collega's aan Bernisse heb gebracht. Wat een inzet had jij toen al! Jij stond echt voor de gemeente, voor het eiland. Ik weet ook dat je met trots sprak over de haven en de visserij. Dat waren toen belangrijke activiteiten. Ik weet niet of dat nog zo is. Ook daar werkte je weer mee aan de opheffing van je eigen

baan. Wat was het fijn dat de commissaris van de Koning jou vroeg om in Voorschoten het burgermeesterschap waar te nemen. Even een periode van nietsdoen - althans, een periode met geen fulltimebaan - was echt niets voor jou. Ook in die periode heb je wel veel vrijwilligerswerk gedaan.

Bijzonder is dat ik tijdens jouw jaren als waarnemer in Voorschoten ook een jaar waarnemer was in de buurgemeente Wassenaar. Toen merkten we al dat we heel snel op één lijn zaten. Eerlijk is eerlijk: we wisten samen wat er moest gebeuren, maar vooral jij hebt de kar getrokken. Ik had een redelijk excuus: ik had Zoetermeer er nog naast, maar nogmaals dank daarvoor. Het was geen eerlijke werkverdeling, maar je hebt het allemaal gedaan.

En ja, Paulien, toen kwamen er berichten uit Voorschoten, begin april. Jij was ziek. Dat wist ik, maar het zou wat langer duren en er werd een waarnemer gezocht. Jij gaf aan dat je het een goed idee zou vinden als ik dat zou doen, mede vanwege de bekendheid met de gezamenlijke Werkgorganisatie met Wassenaar. Maar ja, jij ging daar niet over en ik ook niet. Dat is er maar één, namelijk de commissaris van de Koning, die nu ook aan deze vergadering deelneemt. Uiteindelijk heeft hij dat zo beslist en ben ik aan de slag gegaan. Het leek me prima om jou voor een paar maanden - een maand of vier zou het zijn - te vervangen. Wat ik in mei dit jaar aantrof, was een gemeente die zich verbazingwekkend goed heeft hersteld van een eerder financieel drama. Paulien, wat heb jij dat samen met het college, de gemeenteraad en de medewerkers knap gedaan. Dat is een ongelooflijke krachtsinspanning. Daardoor is Voorschoten nu een dorp dat er financieel wel wat krap, maar toch redelijk voor staat. Dat is bijzonder, omdat het water nu veel andere gemeenten, die een paar jaar geleden een betere uitgangspositie hadden, aan de lippen staat. De door jou getoonde daadkracht, gecombineerd met menselijke maat, zijn volgens mij ook de basis voor de enorme waardering voor jou en voor de benoeming tot Kroonbenoemde burgemeester van Voorschoten. Ik was vorig jaar oktober ook bij die installatie. Wat een mooie bijeenkomst! Iedereen was enthousiast. Het was één grote feestelijke stemming. De Voorschotenaren waren blij dat jij definitief bleef als hun burgemeester. Er was ook enthousiasme in de regio - je hoorde dat net van Henri Lenferink - want jij bent in de samenwerking met de bureaus echt een partner in de regio.

Het is nu eind oktober, een jaar later. Eigenlijk zou je twee maanden geleden alweer aan het werk zijn gegaan en hersteld zijn. Het loopt anders. Daarom nemen we afscheid van jou als burgemeester. Dit doet velen pijn. Bij de mededeling dat jij ontslag nam om gezondheidsredenen, heb ik heel veel emoties bij raad, college, medewerkers en ook collega-gemeentebestuurders gezien.

Paulien, er is me het afgelopen halfjaar vaak gevraagd hoe ik het vind om waar te nemen in Voorschoten. Ik ben net met pensioen, komende vanuit een grote stad. Ik heb steeds gezegd dat ik wil waarnemen in Voorschoten, zeker omdat ik Voorschoten heel fijn vind, maar de reden, jouw ziekte, vind ik heel erg vervelend. Dat vind ik nog steeds. Ik heb overigens wel het gevoel dat ik er het afgelopen halfjaar niet alleen voor stond, want jij hebt gezorgd dat ik een goede sfeer in het college aantrof en een goed team ambtenaren direct rondom het Voorschotense college, het deel van het ambtelijk apparaat waar je als burgemeester ook direct invloed op hebt. Jij bent echt een teambuider. Het was heel prettig dat wij het afgelopen halfjaar heel veel gesprekken hebben gevoerd. Ik ben een paar keer bij je thuis geweest en een paar keer in de week belden we. Ik merkte dat jij eigenlijk alles en nog wat goed volgt in Voorschoten om de vinger aan de pols te houden en mij je adviezen en instructies mee te geven. Dank voor het meedenken en het instrueren. Dat is zeer gewaardeerd.

En nu komt jou een mooi afscheid toe. Veel Voorschotenaren en mensen buiten Voorschoten gunnen jou dat en wilden erbij zijn om jou te bedanken en om je een goed verder herstel te wensen, maar corona maakt dat onmogelijk. Dat is een feit. We hebben de eerder geplande coronaproof bijeenkomst met een aantal sessies van 30 personen toch gecancelled, mede op jouw voorstel, want jij zei: "We hebben een voorbeeldfunctie, zeker in deze crisistijd." Ja, Paulien, zo is het.

Heel veel dank voor jouw inzet voor mensen gedurende vele jaren en met name heel veel dank namens het gemeentebestuur, namens de ambtelijke organisatie en namens de inwoners voor je inzet voor Voorschoten. Dank voor de altijd prettige contacten met al die mensen en al de collegiale contacten die wij de afgelopen maanden hebben gehad. We hebben in de loop der jaren ook veel gelachen, want je kunt relativeren, vooruitkijken, eventjes nabeschouwen en even bespreken welke gekke dingen er in de vergaderingen kunnen gebeuren. Wat we daarbij bespraken, houden we onder elkaar.

Paulien, het ga jou, Jaap, de dochters en de kleinkinderen goed. We spreken af dat jij de statistieken van alle ziekten die er zijn, gaat verslaan. Met jouw familie en jouw karakter gaat dat lukken. Ik duim daarvoor. Wij duimen daar allemaal voor.

Tot slot. Bij een afscheid hoort een cadeau. Je was een gouden burgemeester voor Voorschoten, maar je krijgt geen goud; je krijgt brons. Je krijgt het bronzen beeld, het bronzen paard, dat in 2006 speciaal voor Voorschoten is gemaakt door Marina Radius. Zij exposeert ook; het is een bekende kunstenaar in binnen- en buitenland. Ik weet dat jij het bronzen paard mooi vindt, een mooi aandenken aan Voorschoten en aan de Voorschotense Paardendagen, die ook een begrip zijn. Geef het paard een mooie plek in jouw huis; ik laat het even zien. Ik kom het je woensdagochtend brengen, want we hebben al afgesproken dat we dan nog even napraten.

Ik wil je ook een persoonlijk cadeau geven. Dat kom ik jou woensdag ook brengen. Dames en heren, ik heb inspiratie gekregen voor een persoonlijk cadeau door de wilde verhalen die rondgaan over wat er de afgelopen jaren in de burgemeesterskamer in Voorschoten is gebeurd en wat er werd aangetroffen in de burgemeesterskamer. Nee, nee, geen verkeerde conclusies trekken, dames en heren en meneer de commissaris: het ging niet over dat drugslab; dat was wel vlakbij, maar dat was in een bedrijfsloods, niet in ons gemeentehuis. Maar het gaat wel over verslaving. In de burgemeesterskamer is bijna altijd chocola te vinden, want Paulien is wel een beetje gek op en verslaafd aan chocola. Het bijzondere is dat die burgemeesterskamer - Voorschoten is een sobere gemeente en zo'n kamer hoeft niet veel gebruikt te worden - ook gebruikt wordt voor andere vergaderingen, vergaderingen waar de burgemeester niet bij is. Ik hoop dat de fractievoorzitter van de VVD, mevrouw Van Meenen, goed luistert. De VVD-fractie vergadert daar ook en ging zich soms te buiten aan de chocola van de burgemeester. Er werd een beetje geproefd. Soms was na een VVD-vergadering de hele chocoladevoorraad van de burgemeester op.

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Precies!

De **voorzitter**: Ja, dat is zo, hè?

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Ja.

De **voorzitter**: Dat zit je nog dwars; dat zit je nog hoog. Dat weet ik. Ik zou niet willen dat deze chocoladeperikelen een bittere smaak nalaten van jouw burgemeesterschap. Daarom kom ik jou woensdag een groot chocoladepakket aanbieden. Eerlijk gezegd denk ik dat de VVD-fractie daar ook nog zo'n gigantisch chocoladepakket bij doet om dat allemaal goed te maken. Althans, dat suggereer ik haar maar even.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): De suggestie is gehoord, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, gebeurt dat?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ja, dat gebeurt.

De **voorzitter**: Dat gebeurt. Dat heb ik al voor je binnengehaald, Paulien. Na deze toezegging weet ik zeker dat ik, wanneer ik woensdagochtend kom met het paard en al die chocola, met open armen word ontvangen. Figuurlijk natuurlijk, want wij houden ons aan de coronaregels en dus aan de anderhalve meter afstand. Paulien, tot woensdag. Namens alle Voorschotenaren zeg ik vanavond tegen je: burgemeester, beste Paulien, bedankt. Dank, heel veel dank. Het ga je goed.

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Dank je wel.

5. Toespraak door de heer Cees Bremmer, nestor van de gemeenteraad van Voorschoten

De **voorzitter**: Ik geef het woord nu graag aan de nestor van de gemeenteraad van Voorschoten, de heer Cees Bremmer. Cees, meneer Bremmer, aan u het woord.

De heer **Bremmer** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Meneer de commissaris, collega-raadsleden, leden van het college, beste Pauline en familie en waarde toehoorders. Vandaag is er dus jouw afscheid van raad en raadsleden. Het beste antwoord op de vraag wat voor type burgemeester en

raadsvoorzitter jij was, komt volgens mij nog altijd van de bekende politieke filosofe Hannah Arendt: "Sta mij toe een verhaal te vertellen." Dat verhaal wil ik nu namens 21 raadsleden en 8 commissieraadsleden vertellen. Hoewel het een halfjaar geleden is dat je de raad voor het laatst presideerde en we nu digitaal gaan, staat de traditionele tafelschikking je uiteraard helder voor de geest. Maar voor de luisteraars en kijkers noem ik die toch. Vanaf jouw plek als voorzitter zien we, met de griffier direct naast je, van links naar rechts in denkbeeldige volgorde de fractie van de SP met Erik Maassen, de PvdA met Ad de Graaf, de VVD onder leiding van Katrien van Meenen, D66 onder leiding van Adriaan Andringa, het CDA onder leiding van René Zoetemelk, Voorschoten Lokaal Sterk onder leiding van Marleen Persoon, de GroenLinksfractie onder leiding van Albert Deuzeman en ONS onder leiding van Hans van der Elst.

Mijn verhaal begint bij de columns die jij sedert 2016 in de Voorschotense Krant schreef. Het verhaal vertel je dus grotendeels zelf. Ze geven een prachtig beeld van je burgemeesterschap, zowel voor als achter de schermen, met dank aan Ellen de Vette en Marjolein Altena van de Voorschotense Krant voor hun archiefhulp.

In jouw verhaal verschijnt een burgemeester die het enorm naar haar zin had en die zich geen moment verveelde. Het refrein is: het burgemeesterschap is vooral leuk. "Voorschoten is op een bepaalde manier mijn dorp geworden. Ik geniet van de bezoeken aan de bruidsparen, die al meer dan 50 of 60 jaar of zelfs nog langer bij elkaar zijn." Je geniet van bezoeken aan 100-jarigen, zoals mevrouw Lamboo, met hun verhalen van vroeger. Voor mij klonk dat als: hoe ouder, hoe mooier. Je vertelde dat het burgermeesterschap steeds meer een vak is geworden waarin je van alle markten thuis hoort te zijn. Je bent, vertel je, als pure verbinder ambassadeur, boegbeeld en klankbord, maar ook verandermanager, directeur, gespreksleider en daarnaast ook voorzitter van het college en van de gemeenteraad. In alle rollen, vertel je, staat voorop dat je echt luistert naar wat gezegd wordt, met een goed oog voor een compromis, dat je zelf heldere en weloverwogen besluiten kunt nemen en dat je erop toeziet dat anderen heldere besluiten nemen, ook al worden die niet door iedereen met gejuich ontvangen. "Hoe ik dat doe?" vertelt Pauline. "Door ruimte te geven, te blijven communiceren en niets als vanzelfsprekend te zien. Maar ik zeg zo nodig ook: tot hiertoe en niet verder. Dat lijkt niet aardig, maar soms is nee het enige, goede en eerlijke antwoord. Besturen betekent ook kiezen in het belang van alle inwoners, ook zij die afhankelijk zijn van voedselbank of Klijnsmagelden." Bij dat alles bleef je optimist. Je vertelt: "Bij mij is het glas altijd halfvol en met het enthousiasme in Voorschoten zie ik de toekomst met vertrouwen tegemoet."

Verder vertel je over hoogtepunten en andere bijzondere momenten. Dat zijn er te veel om ze allemaal te noemen, maar ik doe toch een enkele greep. Maxima's bezoek aan slagerij Van Eijk in de Nationale Week van de Ondernemer in 2016. De erkenning van de Paardenmarkt als immaterieel erfgoed in 2018, maar evengoed de opening van de Odensekamer en de Rendierenloop. 2019 was natuurlijk helemaal top: van waarnemend naar Kroonbenoemd. Met nadruk vertel je over eerbetoon, zoals het uitreiken van koninklijke onderscheidingen in Voorschoten en soms ver daarbuiten, zoals bij Cees Smit vanwege zijn verdiensten voor het Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds. Of je vertelt over het uitreiken van Parels, soms zelfs postuum, zoals aan Gemma Goemans. Zakenlijke zorgpunten: je noemde meermaals de nog steeds zeer slechte bereikbaarheid van Voorschoten aan de Leidse kant en, vooral in het begin, de financiële positie van Voorschoten, maar ook het uitblijven van geluidsschermen langs de A4. Je memoreerde discussies over het herstelplan, zoals in de Dorpskerk en het Bondsgebouw, over pijnlijke keuzes, met soms helder hoorbare frustraties van aanwezigen. Meer menselijke, persoonlijke momenten: het overlijden van Eveliene Schoenmakers van de Cultuurfabriek, initiatiefnemer van het vernieuwde dorpslied Parel aan de Vliet, of een vertrekkende wethouder. Het raakte je. Herdenkingen op 4 en 5 mei kregen in toespraken meer dan de vereiste aandacht, waarbij je persoonlijke ervaringen van Voorschotenaren mooi verwerkte, zoals van Joke Pelsers-van der Veer over de moed van haar geëxecuteerde broers.

In je verhalen proef ik bestuurskundige observaties over je rol als voorzitter van college en raad. Ik herkende je sterke betrokkenheid bij het thema ondermijning en de gevolgen voor de rechtsstaat. Je spreekstijl is die van een herkenbaar ofwel daadkrachtig doenerstype. "Er is nog veel werk te verzetten" zei je in 2019 in je nieuwjaarstoespraak. "Nu is het weer alle hens aan dek" zei je na het zomerreces van 2017. Of: "En nu is het gewoon weer aan de slag, want het werk gaat door" in oktober 2018.

Beste Pauline, we zagen jou als een sportieve burgemeester. Je gaf het startschot bij de Voorschotenloop. Je was bij het compleet vernieuwde clubhuis van tennispark Adegeest. En je verloochende zeker niet dat je paardensportliefhebber bent. Ter zijde: ik nodig je nog een keer uit om met mij een baantje in Het Wedde te zwemmen.

Je was ook een ondernemende burgemeester met je bezoeken, al of niet georganiseerd, aan winkeliers en bedrijven. Ik noem de ondernemerscontacten, van Freek van Os tot het hernieuwde Autocentrum Voorschoten. Je bent een bij de zorg betrokken burgemeester met je komst naar het hospice tot aan het kantoor van de Stichting Multiple Sclerose. En je bent een alom aanwezige burgemeester. Vrijwel alle evenementen passeren in je columns de revue: het Weekend van Voorschoten, Jazz Culinair, de Paardendagen, de kortebaandraverij, maar ook ontbijtsessies, gala's en openingen. En soms máákte jij zelfs evenementen, bijvoorbeeld wanneer je als burgermoeder voorlas voor kinderen op basisscholen.

Je was ook een sturende burgemeester. Je bracht rust en helderheid en stimuleerde het kiezen van een richting, waarbij het gemeentebestuur na een moeizame periode beslist gebaat was. Weer anders gezegd, Paulien: je trad verbindend op voor coalitie én oppositie, voor kleine en grote fracties, voor Erik Maassens SP en Katrien van Meenens VVD. Je was er voor alle raadsleden, van de A van André, Adriaan of Albert tot aan de Z van Zoetemelk en Zeelt. Je leefde met ons allen mee en je leefde ons voor. Je prees de vrijwilligers en de gemeenschapszin in Voorschoten en je was er bij feestelijkheden. Je was er bij hoogte- en dieptepunten. Je deelde in lief en leed. Je was er voor groen en grijs, voor de jeugd net zo goed als voor jongeren. Je was er bij nacht en ontij, zoals rampen en branden, en je was steeds paraat voor hulpdiensten. Je opende bijeenkomsten, exposities en tentoonstellingen en je sloot langdurige raadsvergaderingen.

Afrondend een zeer toepasselijk citaat uit je nieuwjaarstoespraak van 2020: "We weten niet wat de jaren twintig van deze eeuw zullen brengen. Laten we maar gewoon in Voorschoten beginnen, de regio niet uit het oog verliezend, en de mouwen opstropen. Er is nog genoeg te doen."

Je laatste column in maart 2020 bevat een bijna profetische boodschap. Die column eindigde je aldus: "Blijf in ons mooie dorp vooral op elkaar letten. Samen kunnen we dit aan." Dat geldt voor corona in enge zin, maar ik denk dat we dit ook breder mogen interpreteren.

Nu persoonlijk, tot slot. Je maakte altijd werk van je toespraken. Daarom noemde ik aan het begin bewust de denker en filosofe Hannah Arendt. Zij kreeg grote bekendheid met de term "nataliteit" als fundamentele conditie van het menselijk bestaan. Mensen kunnen in elke levensfase een nieuw begin maken, een wending aan hun leven geven en zich openstellen voor het verwachten van het onverwachte. Uit kracht van hun geboorte, nataliteit, zijn zij daartoe in staat. Hannah Arendt was daar als vluchteling - zij vluchtte voor Hitler-Duitsland - zelf een levend voorbeeld van. Zij heeft meerdere keren een wending aan haar leven gegeven. Dat nieuwe hoopvolle begin wens ik je namens ons allen van harte toe. En ik wens je namens ons allen dat je nog lang met al je dierbaren die parel mag blijven die je hier vier jaar lang was.

Pauline, wij als raadsleden laten je uiteraard niet met lege handen gaan. Daarom allereerst een herinneringsboekje als letterlijk souvenir à toi met meer dan twintig herinneringen van raadsleden en collegeleden, die een persoonlijke impressie over jou hebben geschreven. Dat staat allemaal in dit mooie boekje. Vervolgens is er de fraaie glazen schaal. Dat is niet helemaal een verrassing voor jou. Ik hoop dat iedereen de schaal goed kan zien. Je hebt laten doorschemeren dat je die graag eens in ontvangst zou willen nemen. Bij dezen bied ik je die aan. De schaal zal je binnenkort persoonlijk bereiken.

Pauline, nogmaals namens alle raadsleden en commissieleden van Voorschoten heel veel dank voor wat je hebt betekend. Ik wens je een hele fijne toekomst toe.

De **voorzitter**: Meneer Bremmer, hartelijk dank. Onze nestor zei dat de burgemeester die nu vertrekt, werk maakte van haar toespraken. De nestor doet dat ook en dat opent voor mij perspectief, want als iemand die een startschot geeft en een prijs uitreikt bij sportevenementen, "sportief" wordt genoemd, noem ik mij vanaf nu ook "sportief". Ik heb dus toch weer wat geleerd. Dat is heel fijn.

6. Afscheidstoespraak door mevrouw Pauline Bouvy-Koene, burgemeester van Voorschoten

De **voorzitter**: Nu geef ik het woord graag aan onze burgemeester, Pauline Bouvy-Koene.

Mevrouw **Bouvy-Koene**: Dank. Na zoveel mooie woorden mag ik afsluiten. Ik kreeg van de journalisten al de vraag wat ik allemaal zou gaan zeggen. Nou, bereid u zich daar maar op voor, zou ik willen zeggen, want je hebt maar één keer het laatste woord in een raadsvergadering. Hoe vervelend de aanleiding ook is, hier komt toch mijn bijdrage.

Leden van de raad en andere belangstellenden. COVID-19 dwingt mij om op een andere manier afscheid van u te nemen dan ik had gewild. Ik ben meer iemand van het intermenselijk contact, het elkaar in de ogen kunnen kijken en aan elkaars lichaamstaal kunnen zien wat er in de anderen omgaat. Maar het is helaas niet anders. Er zijn inmiddels velen die door dit virus harder en definitiever zijn geraakt. Dat is heus erger dan een onlineafscheid. Vanavond via het beeldscherm dan toch een afscheid dat ik helemaal nog niet had gewild.

Ik was na mijn installatie op 16 oktober - de commissaris refereerde daar al aan: nu net een jaar en tien dagen geleden - met veel enthousiasme begonnen als uw Kroonbenoemde burgemeester. De jaren daarvoor was ik waarnemer; in de praktijk voelde dat overigens niet anders. Ik kan me ons eerste kennismakingsgesprek nog goed herinneren. Het was een andere raad, maar het voelde goed en dat bleek wederzijds. Eind september 2016 ben ik begonnen. De uitdagingen waren groot. Dus: de mouwen opstropen en gaan! Vanuit het Rotterdamse is dat een aanpak die ik gewend was en die mij ligt. Dat was eigenlijk ook het eerste wat mij opviel bij mijn komst in de Leidse regio en daarmee in Hollands Midden. Er werd in mijn ogen wel erg veel gepraat en weinig gepoetst. Een gemis aan daadkracht? Ik weet het niet. Een andere stijl, dat wel, een stijl waaraan ik heb moeten wennen en die we weleens dwars heeft gezeten. U heeft dat aan mijn lichaamstaal en opmerkingen in de praktijk ongetwijfeld met regelmaat kunnen zien. Want waarom wordt er nog steeds gepraat over de invulling van de Kruispuntkerk? Dat was het onderwerp toen ik kwam en er lijkt nog steeds geen licht aan het eind van de tunnel, terwijl de financiële speelruimte voor de gemeente en dus ook de kans van slagen steeds kleiner worden. Ik ging en ik ga er niet over, maar hak een keer de knoop door, slik de in sommige ogen misschien te hete aardappel een keer door en neem je verlies. Doe wat wel kan, waar structureel geld voor is. En ja, dan maak je niet iedereen gelukkig en dan zullen er mensen boos en teleurgesteld zijn, maar leg het uit en leg de rekening niet bij diezelfde inwoners neer van wat eigenlijk zowel uit de lengte als uit de breedte niet kon en niet kan. En wanneer gaat de schop in de grond bij Arsenaal/Segaar? Ik weet dat ik me op glad ijs begeef - nog zo'n dossier overigens - maar ook hier is de snelheid nooit echt in het proces gekomen. Nieuwe coalities, andere bewonersperspectieven, het zijn valide argumenten, maar die sociale woningbouw, die aantallen nieuwe woningen zijn er nog steeds niet. Daar wordt nog steeds over gepraat. Op zich is praten goed. Er moet draagvlak zijn, maar draagvlak kan ook ontstaan door te zeggen dat je iets niet, wel of anders doet, omdat de omstandigheden daarom vragen.

Als burgemeester heb ik op sommige momenten iets geduwd, gemasseerd of opgemerkt, waardoor treintjes weer in beweging kwamen. Misschien was dat niet altijd gewenst, maar het was altijd vanuit de gedachte dat de wethouders of raadsleden de politieke verantwoordelijkheid droegen en dus in de politieke vuurlinie kwamen te staan. Wanneer dat gebeurde, probeerde ik er ook te zijn om de klappen mee op te vangen en de spreekwoordelijke verdedigingslinie te bewaken, niet alleen die van het college of de collegepartijen, want ik heb ook geprobeerd er te zijn voor de oppositiepartijen, zeker op de momenten waarop zij mijns inziens te gemakkelijk aan de kant dreigden te worden geschoven vanwege uitsluitend de politieke meerderheid.

Maar Voorschoten is meer dan lokale politiek. Voorschoten is ook een hechte, lokale gemeenschap met tradities, festiviteiten en betrokken inwoners. En dat alles gelegen in een omgeving waar de stad met zijn historie en de ommelanden met die van hen elkaar afwisselen. Met kasteel Duivenvoorde als landmark, maar evengoed met de Gouden Leeuw, bakermat van het Van der Valk-concern, buitenplaats Berbice, met zijn prachtige rozentuin en Oranjerie, de Voorstraat, waarop sinds mensenheugenis de Paardenmarkt wordt gehouden, klooster Bijdorp, waar nog steeds zusters dominicanessen wonen, het oude Marine Opkomstcentrum, waar menig marineman zijn carrière begon. Dat zijn een aantal willekeurige plekken die Voorschoten mede maken en die met recht de parels aan de Vliet mogen worden genoemd.

Welke burgemeester is niet trots op zijn of haar gemeente? Natuurlijk ben je dat en dat is ook gemeend, maar dat wil niet zeggen dat je overal en altijd als zelfstandige gemeente alle kolen uit het vuur moet halen. Helemaal zelfvoorzienend bestaat niet meer in bestuurlijk Nederland, ook niet in steden als Rotterdam en Leiden, want ook daar zijn samenwerkingsverbanden nodig om nog een beetje efficiënt te kunnen zijn op bepaalde beleidsterreinen. Is dat erg? Nee, maar je moet wel blijven opletten en zorgen dat de kaas niet van je brood gegeten wordt. Wees er niet benauwd voor. Grijp de kansen die dit biedt en zorg dat je op de cruciale posities terechtkomt, zodat je nog aan touwtjes kunt blijven trekken. Zo moet het politieke spel worden gespeeld, niet achterbaks maar met open vizier en helder over je doelstellingen.

Leden van de raad, op 3 februari was de armléuning in de Moeder Godskerk net te kort, waardoor ik op de grond belandde. Het was het begin van een medische molen waar ik niet meer uit ben gekomen. Achteraf een geluk bij een ongeluk, maar als dat geluk betekent dat je voortaan moet zeggen dat je een zeldzame vorm van kanker hebt en daar gelukkig succesvol aan bent geopereerd, maar dat de kans op herhaling groot is, maakt dat het woord "geluk" toch relatief. Het doet pijn dat het niet meer gaat, dat ik niet meer 24/7 de burgemeester kan zijn die ik zou willen zijn. Dan kun je in mijn ogen maar één besluit nemen - u weet wel: dat Rotterdamse - en dat is: stoppen. Stoppen omdat Voorschoten verder moet, omdat er in Voorschoten nog veel te doen is en de mouwen opgestroopt moeten worden, maar ook omdat Voorschoten geen last mag hebben van mijn gezondheid.

Ik spreek mijn grote dank uit voor de lieve woorden van troost, de herkenning, het medeleven, de bloemen, de telefoontjes, de appjes, de cadeautjes en natuurlijk - burgemeester Aptroot refereerde daar al aan - de chocola. Het was indrukwekkend om zoveel blijken van medeleven te mogen ontvangen. Ik bedank u daar allen heel hartelijk voor. Woorden van dank gaan ook uit naar de medewerkers van de WODV, de Werkorganisatie, betrokken medewerkers met op momenten geen gemakkelijke positie en soms, onterecht, in politieke beklagdenbankjes. Het zijn opnieuw onzekere tijden nu de ontvlechting een feit is, maar ik wens jullie daarbij als organisatie alle succes.

Ik heb met allen van u prettig samengewerkt, of het nu collegeleden waren of gemeenteraadsleden. We verschilden soms van mening, maar het lukte altijd om elkaar na soms hevige discussies weer te vinden. Ik dank de commissaris van de Koning voor zijn woorden nu en de gesprekken die we hadden op eerdere momenten. Het doet je goed dat je een baas hebt waarmee je in alle vertrouwen zaken kunt bespreken, waardoor je weer door kunt gaan. Henri Lenferink dank ik voor zijn woorden. Onze samenwerking was goed. We wisten wat we aan elkaar hadden. Je bent al lang burgemeester van een prachtige oude stad met zijn eigen historie, tradities en gebruiken. Op 3 oktober horen we daar als Voorschoten graag een beetje bij, maar op andere momenten toch liever niet. Het zal nog wel wat tijd kosten voordat het vertrouwen in de Leidse regio zo groot is dat er meer kan, wat eigenlijk zou moeten. Charlie Aptroot dank ik voor de manier waarop hij als waarnemer het stokje overgenomen heeft. We kennen elkaar al lang, heel lang, en we kunnen lezen en schrijven met elkaar. Dat helpt en heeft mij enorm veel rust gegeven bij het moeten overdragen van de burgemeesterstaken. Je blijft gelukkig nog totdat er een Kroonbenoemde opvolger is. Dat geeft rust. En ja, Charlie, ik vind dat paard mooi, maar je sprak het uit op een manier van: doe het mij maar niet. Maar ik ben er heel blij mee.

Ik heb de luxe gehad zelf de keuze te kunnen maken voor zowel de griffier als de gemeentesecretaris. Dat leverde een driehoek op die stond als een huis, waar samengewerkt kon worden voor Voorschoten. Dank aan de griffie, die dit afscheid mogelijk heeft gemaakt. Bert Jan, Minke en Marlies, top!

Zonder een goed werkend bestuurssecretariaat en de ondersteuning kan niemand een deuk in een pakje boter slaan. Dus George, Joyce, Ria, Conny en Martijn, jullie zorgden voor menig drupje olie in de machine en het deukje in de boter.

Als laatste Andreas, mijn gemeentesecretaris. Het was een genoegen met je samen te mogen werken, te zien hoe iemand kan groeien in een functie, kan lezen wat je als burgemeester en college wil en met oplossingen komt in plaats van met problemen. We hadden aan weinig woorden genoeg om te begrijpen wat we wilden of waar we heen wilden. Dank!

Tot slot wat ik eigenlijk wil zeggen: ik heb het goed gehad in Voorschoten, heb hier met heel veel plezier gewerkt, ben onderdeel geweest van de gemeenschap en geef met vertrouwen in de toekomst het stokje over. Het ga u allen goed, blijf gezond en het ga vooral Voorschoten heel goed. Dank jullie wel.

(Applaus)

De **voorzitter**: Dank Paulien.

7. Sluiting

De **voorzitter**: Dan rest mij nog één ding: ik sluit de vergadering.

De **voorzitter** sluit om 20.30 uur de vergadering.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 12 november 2020.

De griffier,

Drs. B.J. Urban

De voorzitter,

Ch.B. Aptroot